

forma következményének vélik. Bár ők lehetnének az a generáció, akikre építeni lehetne az élőzene újraélesztésében, csekély összegű nyugdíjuk ténye kizárja őket a támogatásból. A fiatalabb generáció nem rendelkezik nyugdíjjal, és közülük is egyre többen kényszerülnek arra, hogy zenész tevékenységüket feladják egyéb kereső munkáért, és szinte bármilyen jellegű munkát elvállalnak a mindennapi megélhetésük érdekében.

A kutatás legfontosabb kérdése, hogy megvalósulhat-e a cigány/roma zenészek legális foglalkoztatása az élőzenét játszó vendéglátóhelyeken. A szerző a cigány/roma zenekultúrát vizsgálja, kutatja a cigány/roma zenészekkel készített interjúk által, feltárva az aktuális problémákat, melyre egyben megoldásokat is keres. A kutatás lezárásaként született egy javaslat, mely szerint „egyrészt külön kell választani az élőzene támogatását, ... másrészt külön kell szólni a magyar zenei kultúra nélkülözhetetlen hagyományáról, amelyet a muzsikások képviselnek, amelynek ápolása a vendéglátáson kívül más területekre is kiterjed”. A tanulmányt függelék zárja, melyben a cigány közösségek zenekultúrájához kapcsolódó irodalomjegyzéket és Sánta Hajnalka „Cigányzene a neten” című internetes gyűjtését olvashatjuk.

A kötet érdeme, hogy bemutat egy foglalkozási csoportot, a nagy hagyományú cigány/roma zenészeket, sorukat, egyre inkább bezáruló lehetőségeiket. Azokat az embereket, akik kiutat keresnek, bár ez a kiút most nemigen látszik. A rendszerváltás vesztesekre és nyertesekre osztotta a magyar társadal-

mat. A rendszerváltást követő társadalmi és gazdasági szerkezetátalakulásnak Magyarországon az egyik legnagyobb vesztese a cigány/roma népesség, mely kitörési pontja a munkán keresztül ragadható meg.

BALÁZSOVICS MÓNIKA

**Szép Zsófia és Vámosi Tamás, *Fel-
nőttképzés és szakképzés, makrofolya-
matok, tervezés* (Pécs: PTE FEEK,
2007)**

Aki a holnap társadalmában fenn akar maradni, nem elégedhet meg egyszer és mindenkorra azzal, amit valamikor gyermek- és ifjúkorában megtanult. A holnap szakmái megkövetelik, hogy az ember minden szinten képes legyen fejlődni, megújulni, korszerű elméleti és gyakorlati ismeretekre szert tenni. A tudás mellett szükség van a tanulási, kommunikációs képességek elsajátítására is, meg kell tanulni új helyzetekben, változó csoportokban dolgozni, valamint saját magunkat, képességeinket helyesen megítélni.

Az oktatástól és a képzéstől azt várja az ember, hogy segítse a társadalmat abban, hogy jelenlegi problémái fölött úrrá legyen, a foglalkoztatottság válságát, a szociális kirekesztettség drámáját, a vállalatok konkurenciaharcait megoldja, és a pillanatnyilag végbemenő mélyreható változásokkal megbirkózzon. A gazdasági élet vezető szakemberei a munkaerőpiac igényeinek azonnali kielégítését várják el, a pénzügyi, közgazdasági szakemberek pedig az okta-

tás, képzés területére fordított állami források felhasználásának hatékonyságát követelik egyre erőteljesebben.

Az oktatási rendszerben érdekelték egy csoportja az állam szerepét korlátozná a feltételek biztosítására, mások az állami kötelezettségek növelését igénylik. Egy olyan társadalomban, mely a termelésen, az ismeretek közvetítésén és együttes felhasználásán alapul, az elméleti tudáshoz és a gyakorlati ismeretekhez való hozzájutás központi helyet foglal el.

Napjainkban a közoktatás-fejlesztés egyik legfőbb stratégiai feladata az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés, a kompetencia alapú oktatás elterjesztése. A tudás gazdasági tényezővé vált. A felnőttképzés ma már szabályozott, külön ágazatként jelenik meg. Ennek megtervezése gondos előtanulmányokat, a változó tényezők figyelembevételét igényli. A tervek, stratégiák már nem a régi mennyiségi és létszámmutatókat veszik figyelembe, hanem innováció, hatékonyság, ill. jövőorientáltak.

A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar kiadásában megjelent legújabb kötet a Szép Zsófia–Vámosi Tamás: „Felnőttképzés és szakképzés, makrofolyamatok, tervezés” c. munkája a képzés és a makroszintű munkaerő-piaci, gazdasági folyamatok összefüggéseivel, az intézményrendszeri jellemzőkkel és az állami feladatvállalással foglalkozik.

A könyv szerkezete áttekinthető, a választott téma kifejtésének logikai menete világos, érthető. Az első fejezetben a felnőttképzés és a szakképzés társadalmi, gazdasági környezetét térképezi

fel a szerzőpáros. Három nagy érdekszférát emelnek ki, a társadalmi szintű igények, a gazdaság és a munkáltatók/egyének elvárásait. Hangsúlyozzák, hogy a jelenkor tendenciája a státuszok átalakulása. A tipikus, hagyományos foglalkoztatási forma a teljes munkaidőben, határozatlan időre szóló alkalmazottként való foglalkoztatás volt. Az atipikus foglalkoztatási formák (részmunkaidő, munkaerőkölcsönzés, segítő családtag stb.) sokkal rugalmasabban tudnak illeszkedni a munkaerőpiac sokszínű igényeire.

A szerzők a nemzetközi társadalmi, gazdasági történéseket mindig leképezik a magyar viszonyokra. Rendkívüli alapaossággal, igényességgel elemzik a folyamatokat, értelmezik a hazánkra jellemző megnyilvánulásokat, és feltárják a szakképzéssel, felnőttképzéssel kapcsolatos vonatkozásokat, feladatokat. (Globalizáció, európai integráció, a szakképzés és felnőttképzés irányítási és jogszabályi rendszere, intézményrendszere.)

Hangsúlyozzák, hogy a XX. sz. utolsó évtizedeiben gyökeres és átfogó változások indultak el az emberi élet minden területén.

Az 1995-ben megfogalmazott „Növekedés, versenyképesség és foglalkoztatás” c. Fehér Könyv három fontos fejleményre hívja fel a figyelmet, melyek nagymértékben és hosszú távon alakítják a gazdaság és a társadalom működését.

Ezek az információs társadalom megjelenése, a tudományos és technikai fejlődés következményei, valamint az, hogy a gazdasági tevékenységek egyre

inkább nemzetközi jellegűekké váltak. E tényezők mind azt a folyamatot erősítik, melynek eredményeképpen a tanulás társadalmi általános szükségletté válik.

Nehéz ennek a hatalmas gazdasági, társadalmi, kulturális, filozófiai változásnak az elemeit rendszerbe szedni. Ehhez új fogalmakra, új világszemléletre van szükség. S nemcsak erre. Hiszen az érdeklődő, a „laikus” olvasó számára is átláthatóvá, követhetőbbé kell tenni a folyamatokat, elemzéseket, s csak azután alakíthatóak ki az új dimenziók, melyek alapján megfelelő következtetések vonhatók le mind a társadalmi, mind az egyéni cselekvés számára.

Az élethosszig tartó tanulás (Lifelong Learning LLL) európai koncepciójának ismertetése után a magyarországi stratégiát értelmezik. Kiemelik, hogy az egész életen át tartó tanulás egy új tanulási kultúra kialakítását, a kompetencia alapú oktatás elterjesztését helyezi középpontba. A konferencia a készségek, ismeretek, adottságok és attitűdök együttesére utal, és magában foglalja a tanulásra való képességet is – írják a szerzők. Táblázatban foglalják össze a nyolc kulcskompetencia leírását, meghatározását.

A könyv következő fejezete a tudatos, a jövőre vonatkoztatott cselekvési programmal, a tervezéssel foglalkozik. Bemutatja az Európa Terv rendszerét, a Nemzeti fejlesztési tervek alapelveit, programjait, az ágazati, szakmai stratégiákat.

A fejezet második részében a tervezésre, mint tevékenységre fókuszá-

lódnak. Az előrejelzés, modellezés, monitoring, indikátorok, információ, statisztika alfejezetekben kibontják ezeket a fogalmakat, meghatározásokat, értelmezéseket adnak, s csak ezután dolgoznak velük: feltárják összefüggéseiket, bemutatják egymásra épülésüket, szerepüket a tervezésben. A folyamatábrák, táblázatok, a tartalmi elemek összefüggéseinek ábrázolása, szemléletessé, érthetővé teszi a szöveges részben leírtakat, és segíti a rögzítés folyamatát.

Az V. és VI. fejezet az oktatás és képzés finanszírozásával foglalkozik. Az V. fejezetben nemzetközi szintű megközelítést adnak az első szakképzettség megszerzéséről, a felnőttképzésről, a munkanélküliek, álláskeresők képzésének finanszírozásáról. A VI. fejezetben az oktatás, képzés finanszírozásának magyarországi formáit elemzik. Vizsgálják az állami feladatvállalás területét, az oktatás, képzés finanszírozásának állami forrásait és azok felhasználását. Szólnak a foglalkoztatáspolitikához szorosan kapcsolódó képzési programok lényegéről is.

A könyv utolsó részében a felnőttképzés finanszírozási, támogatási rendszerét mutatják be, majd a szakképzési hozzájárulás rendszerét elemzik.

Az Összegzésben a szerzők tömören összefoglalják az oktatási, képzési ágazat rendszerváltás utáni 15 évének általuk elemzett legfőbb csomópontjait, problémáit, s javaslatokat tesznek a jövő fejlesztési irányaira vonatkozóan. „Célszerű lenne az oktatás, képzés, de legalább a szakképzés egészének, mint ágazatnak a komplex felülvizsgálata, s

ágazati tervezési és támogatási rendszer bevezetése.”

Érdemes átböngészni a felhasznált és ajánlott szakirodalom jegyzékét, mert sokrétű, szerteágazó és korszerű szakirodalommal találkozunk. A Mellékletben grafikonok, táblázatok, ábrák, statisztikai adatok segítik, teszik teljessé a könyv értelmezését, felhasználását.

Ezt a hiánypótló munkát mindazoknak ajánlom, akik az oktatás, szakképzés, felnőttképzés kérdéskörrel, de ezen belül is a tervezéssel, finanszírozással foglalkoznak, oktatóknak, kutatóknak, egyetemi hallgatóknak, minisztériumi tervező, döntéshozó szakembereknek.

MAGYAR ERZSÉBET

Pataki Gyula, *Fiúkfalva Emlékalbum* szerk. Makai Éva (Budapest: Magyar Pedagógiai Társaság, 2007)

A Magyar Pedagógiai Társaság megtisztelő kötelességének tett eleget, amikor Pataki Gyula – a Fiúkfalva egykori Gyuszi bácsija szándékának megfelelően közreadta azt az Emlékalbumot, mely a magyarországi gyermekvédelem alig ismert, kiemelkedő vállalkozását örököltte meg. Az utókornak egy a dolga, hogy összegyűjtse és feltárja a dokumentumokat, s a Fiúkfalva emléket elhelyezze a gyermekvédelem és a XX. századi pedagógia történetében.

A Mécses Keresztyén Ifjúsági Egyesület gondozásában, Debrecenben jelent meg Pataki Gyula „Nem erővel sem hatalommal...” című könyve, mely

az egykori fiúkfalvai nevelőotthon mindennapjaiba ad bepillantást. Először a Valahol Európában című filmben találkozhattunk az Emlékalbum témájával. A szerző pedagógiai munkájához kimeríthetetlen tartalékot halmozott fel azon tapasztalatokkal, hogy a legkritikusabb időben élhetett együtt olyan gyerekekkel, akik a nyers, kegyetlen életből kaptak ízelítőt.

A nevelőotthonba úgynevezett „csavargó fiatalok” kerültek, akik számára a Debrecen városához közel fekvő tanyai épületben lehetőség nyílt egy családi közösség kialakítására. Debrecen az évszázadok sodrában sokszor menedékváros volt. Tatár-, törökdúlásból, elszegényedésből talált oltalmat a zaklatott települések ide menekülő lakossága. „Körülötte népek vihara, nézett át bércecs Bihorba, nem védte falait bástya, torony, csak a hit...” (Grefás Pál) A város sajátos „kálvinista” légköre, belső lelki ereje, összetartó ereje átformálta, beolvastotta a sokfelől színben, lelkiségben érkezőket. Köztük sok volt a kétes elem - és megdöbbenően sok a gyermek. Talajtalanul, szállás és betevő falat nélkül. A közösség vezetését Szekeres Mihály és Pataki Gyula vállalták, naplót írtak a Fiúkfalva életének minden mozzanatáról. E napló alapján dolgozta fel a szerző Fiúkfalva egész életét, némi bepillantást adva abba a küzdelembe, amit az évek során vívtak meg egyénenként és közösen az emberibb életért. A történet azért érdekes, mert szinte nincs egyetlen olyan mozzanata sem, ami nem közösségben és nem a mindenkit ért szorongatottságban nyilvánult volna meg.